Kuntaliitto
Kommunförbundet

Taipale Paavo

Lausunto

20.11.2018

Eduskunta
Ympäristövaliokunta
ymv@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi hiilen energiakäytön kieltämisestä ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta (HE 200/2018vp)

Suomen Kuntaliitto ry kiittää kutsusta saapua kuultavaksi ympäristövaliokuntaan otsikossa mainitun hallituksen esityksen osalta. Kuntaliitto viittaa lakiesityksen valmistelun yhteydessä työ- ja elinkeinoministeriölle antamaansa lausuntoon ja haluaa nostaa nyt käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä esille eräitä huomioita.

Hiilen käytöstä luopumien vapaaehtoisten sopimusten avulla lain säätämisen sijasta

Kunnat ja niiden omistamat energialaitokset suhtautuvat vakavasti hiilen energiakäytön aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Useat kunnat ovat asettaneet toiminnalleen varsin kunnianhimoisia hiilineutraaliustavoitteita, joihin sisältyy myös hiilen energiakäytöstä luopuminen.

Kivihiilen energiakäytön kieltoa koskeva lakiesitys on täysin kansallinen. Vuonna 2030 käytössä on arvioiden mukaan vain muutama hiiltä polttava voimalaitos. Näidenkin tekninen käyttöikä päättyy ennen vuotta 2035, joten on ilmeistä, että hiilen energiakäyttö loppuisi tuolloin ilman pakottavaa lainsäädäntöäkin. Näiden laitosten käytön jatkaminen muutamalla vuodella hallituksen esityksessä esitettyä kauemmin ei vaikuttaisi olennaisesti Suomen energiatuotantosektorin kasvihuonekaasupäästöjen kumulatiiviseen kertymään tästä hetkestä vuoteen 2035. Erillisen lain säätäminen vain muutamaa voimalaitosta varten on tarpeetonta.

Kuntaliitto katsoo, että lain säätämisen sijasta valtio voisi solmia toiminnanharjoittajien kanssa vapaaehtoisia sopimuksia hiilen käytöstä luopumiseksi 2035 mennessä tai jo aiemmin, mikäli sopimuksiin sisältyisi korvaus toimintakuntoisten laitosten sulkemisesta ennen niiden teknisen käyttöiän päättymistä. Suomessa on lainsäädännön sijasta onnistuttu sopimalla edistämään monia yhteiskunnan kannalta tärkeitä tavoitteita kustannustehokkaasti. Näin on toimittu esimerkiksi energiansäästön ja metsien suojelun osalta. Vastaavantyyppinen menettely voisi hyvin toimia tässäkin tapauksessa. Se tukisi myös hallitusohjelman tavoitetta normiohjauksen keventämisestä.

Siirtymäajan pidentäminen

Mikäli laki hiilen energiakäytön kieltämisestä säädetään, tulisi hallituksen esityksessä olevaa lain 5 §:ää muuttaa siten, että hiilen käyttö olisi kielletty 1. päivästä toukokuuta 2034 alkaen. Siirtymäajan pidentäminen on välttämätöntä, jotta nyt käytössä olevia hiiltä käyttäviä voimalaitoksia voidaan käyttää niiden teknisen käyttöiän loppuun saakka. Mikäli toiminnanharjoittaja joutuu tekemään laitokseen muutoksia sen teknistaloudellista käyttöikää aiemmin, tulee sen saada näihin täysi korvaus omistuspohjasta riippumatta. Pidennetty siirtymäaika mahdollistaa myös hallitun siirtymisen korvaaviin energianlähteisiin siten, että laitosten käyttöikä ja polttoaineen kuljetukset huomioon ottaen uusi ratkaisu on kokonaisilmastovaikutuksiltaan kestävä.

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
Y-tunnus 0926151-4

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
FO-nummer 0926151-4

Kunnat ja omaisuudensuoja

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta koskevassa tarkastelussa (kappale 4.2, sivut 40-47) on todettu, että perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännös ei ole relevantti kuntien kokonaan omistamien energiayhtiöiden osalta. Kuntaliitto muistuttaa, että kuntien omaisuudensuojaa tuleekin arvioida suhteessa perustuslain 121 §:ssä säädettyyn kunnalliseen itsehallintoon. Kuntien omaisuudensuoja perustuu tällöin rahoitusperiaatteeseen ja verotusoikeuteen eli kuntien perustuslailla turvatun verotusoikeuden perusteella hankkiman omaisuuden suojaan. Lähtökohta aiemmissa valtion ja kuntien välisissä omaisuuden siirroissa on yleensä ollut, että omaisuutta luovuttanut taho on saanut korvauksen.

Edellä mainitussa tarkastelussa todetaan (PeVL 26/2017 vp viitaten), että "kunnan omaisuuteen liittyviin omaisuusjärjestelyihin tulisi kytkeä kunnan itsehallinnon turvaava kompensaatiosäätely, jos omaisuuden siirtoon liittyvät järjestelyt vaarantaisivat yleisesti kunnan kyvyn huolehtia taloudestaan itsehallinnon periaatteiden mukaisesti". Tähän perustuen hallituksen esityksessä on edelleen arvioitu, ettei hiilen energiakäytön kielto olisi tällainen järjestely eikä sen vuoksi lakiesitykseen ole perustuslain 121 §:n näkökulmasta välttämätöntä kytkeä kunnan itsehallinnon turvaavaa kompensaatiosäätelyä. Oikein ja kohtuullista kompensaatiosäätely kuitenkin on, ja siksi se tulee sisällyttää lakiesitykseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Paavo Taipale
yhdyskuntatekniikan päällikkö

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta
Kuntaliiton kirjaamo